

<https://doi.org/10.38190/ope.11.1.8>

Pregledni rad / Review article

SOCIJALNO PODUZETNIŠTVO KAO IZAZOV DRUŠTVENIH PROMJENA: ANALIZA SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA NA PRIMJERIMA IZ PRAKSE

Vedrana Šimunić Rod, mag. oec.

Europska poslovna škola Zagreb

Selska cesta 119, 10110 Zagreb, Republika Hrvatska

Telefon: +385 98 180 4066, e-mail: vedrana.simunic.rod@ebus.hr

Boris Bursać, mag. oec.

Taekwondo klub Čigra

Hrgovići 63, 100000 Zagreb, Republika Hrvatska

Telefon +385 98 9599 199 e-mail: boris.cigra@gmail.com

Karla Vreš, studentica

Europska poslovna škola Zagreb, volonterka Udruge Poduzetni

Selska cesta 119, 10110 Zagreb, Republika Hrvatska

Telefon: +46 73 570 3185, e-mail: karla.vres99@gmail.com

SAŽETAK

Socijalno poduzetništvo privlači sve veću pozornost javnosti te se ubrzano razvija. Ono ukazuje na važnost poticanja društvenih promjena kroz rad poduzetnika koji prepoznaje probleme aktualne u društvu te im pristupa na inovativan, poduzetan i socijalan način. Osnovna razlika između poslovnog i socijalnog poduzetnika, tj. poduzetništva je njegov krajnji cilj. Osim rasta profita i povrata uloga, uspjeh socijalnog poduzetnika mjeri se i utjecajem na promjene u društvu. Oni koji se bave socijalnim poduzetništvom teže dakle boljem društvu i pomaganju onima koji pomoć najviše treba, a isto rade kroz poduzetničke akcije od kojih neće nužno uvijek profitirati oni sami, već društvo kao cjelina. Taekwondo klub Čigra i Udruga Poduzetni dvije su institucije koje se godinama bave socijalnim poduzetništvom. Kroz rad s djecom s teškoćama u razvoju, Čigra se bori protiv socijalnog isključivanja djece, ne samo iz društva, već se bori s prihvaćanjem njihovog samog poimanja te kontinuiranog razvoja njihovih osobnih kompetencija i socijalnih vještina. Udruga Poduzetni zalaže se za cjeloživotno obrazovanje gdje radionicama, seminarima, tečajevima i ostalim vrstama skupova nudi pomoć osobama svih uzrasta u poimanju i razvoju poduzetništva, razvoju poduzetničkih kompetencija od najmlađih uzrasta te svojim aktivnostima promiče socijalno poduzetništvo. Dugoročni je cilj ovih institucija poboljšanje sveukupne slike društva, no promjene takvih razmjera najčešće započinju obrazovanjem pojedinaca. Kako socijalno poduzetništvo nije ostvarilo puni potencijal, za njegov razvoj potrebno je prikazati puniji uvid u važnost promicanja socijalnog poduzetništva. Stoga je glavni cilj istraživanja podizanje svijesti o potencijalu socijalnog poduzetništva i njegovom

doprinosu u društvu u Republici Hrvatskoj. U svrhu ostvarenja tog cilja, provedeno je sekundarno istraživanje (analiza sadržaja relevantne znanstvene i stručne literature s naglaskom na iskustva dobre prakse u Republici Hrvatskoj) te primarno istraživanje putem intervjua na uzorku od 5 osoba. Rezultati istraživanja prikazani su u radu, a ukazuju na važnost te još uvijek slabo shvaćanje socijalnog poduzetništva u društvu kao cjelini.

Ključne riječi: socijalno poduzetništvo; Udruga Poduzetni; Taekwondo klub Čigra; mladi

1. UVOD U OSNOVNU TERMINOLOGIJU SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA

Socijalno poduzetništvo egzistira već jedno stoljeće, ali je tek nedavno dobilo na značenju zbog ubrzanog procesa globalizacije. Nastankom globalnih problema kao što su siromaštvo, glad, neadekvatni zdravstveni uvjeti, nezaposlenost, izoliranje osoba s invaliditetom iz društva, globalno zatopljenje uzrokovano pretjeranim zagađenjem okoliša, itd. te nemogućnost javnih institucija i vlada da riješe nagomilane probleme otvorilo je vrata privatnom sektoru i njihovim inovativnim rješenjima na postojeća otvorena pitanja. Upravo zato socijalno poduzetništvo, kao spona između privatnog i društvenog sektora, omogućuje primjenu poduzetničkih načela (preuzimanje rizika, odgovornosti, inovativnosti...) u društvenom sektoru s ciljem unaprjeđenja kvalitete življenja (Benotić, 2019: 8). Uz navedene globalne probleme pojavila se i globalna recesija koja je započela financijskom krizom 2007. godine te opasnost od zarazne bolesti COVID-19 uzrokovane korona virusom otvorili su brojne rasprave o mogućnostima koje čovječanstvo posjeduje kako bi, koristeći se poduzetničkim idejama, pomogli u socijalnom aspektu ranjivim i potrebitim skupinama ljudi. Rezultat tih rasprava često je vodio oblikovanju alternativnih ekonomskih modela. Postoje autori koji su se posvetili promoviranju ideje društvenih poduzeća i kao takvi omogućili „svijet bez siromaštva“ te objasnili proces globalizacije koja dovodi do „pravednog svijeta“ (Šimleša, Bušljeta Tonković, Puđak, 2016: 272).

Da bi se mogao definirati i objasniti pojam društvenog (socijalnog) poduzetništva te društvenog poduzetnika, potrebno je prvo definirati poduzetništvo u tradicionalnom smislu te riječi.

Poduzetništvo označava posebnu sposobnost uočavanja i iskorištavanja prilika, kombinirajući razmišljanje izvan okvira s odlučnošću da se kreira ili svijetu donese nešto novo (Martin, Osberg, 2007). Hirsch, Peters i Shepherd (2005: 8) poduzetništvo smatraju dinamičnim procesom stvaranja povećane vrijednosti koju stvaraju pojedinci preuzimajući rizik kapitala, vremena i karijere. U 20. stoljeću Joseph Schumpeter, ekonomist koji je najviše povezan s terminom poduzetništva, opisuje poduzetnike kao inovatore koji vode „kreativno-destruktivan“ proces kapitalizma. Oni, prilagođavajući se novim tržištima ili novom načinu poslovanja, guraju ekonomiju naprijed. Drugim riječima, poduzetnici kao inovatori ekonomskog razvoja služe kao temelj suvremenog korištenja ovog koncepta (Dees, 2001).

Također je bitno navesti kako poduzetnike privlači neravnoteža u okruženju jer oni u njoj vide priliku kako bi ponudili novo rješenje, novi proizvod, novu uslugu ili nove procese koji će pozitivno utjecati na razvoj zajednice ili kvalitetu života u zajednici (Perčin, 2011:11). Stoga, Europska komisija je u svojoj „Inicijativi za društveno poslovanje“ (engl. Social Business Initiative) pojmovno definirala koncept društvenog poduzetnika kroz sljedeće stavke:

a) društveni poduzetnik se određuje kao nositelj poduzetničke aktivnosti kojem je primarni cilj društveni utjecaj, a ne generiranje dobiti za vlasnike ili dioničare; b) društveni poduzetnik djeluje na način da pruža robu ili usluge na tržištu na poduzetnički i inovativan način te koristi ostvarenu dobit primarno za ispunjavanje društvenih ciljeva; c) način upravljanja poduzetničkim subjektom je otvorenog tipa te uključuje zaposlenike, korisnike i ostale dionike na koje utječe gospodarska aktivnost poduzetnika (Strategija razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine, 2015: 6).

Uz definiciju društvenog poduzetnika koju daje Europska komisija postoji niz definicija društvenog poduzetništva od relevantnih međunarodnih institucija (Strategija razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine, 2015: 7). Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) definira društveno poduzetništvo kao poduzetništvo koje teži pružanju inovativnih rješenja postojećih društvenih problema te ju iz tog razloga često povezujemo s procesima socijalnih inovacija usmjerenima unapređivanju života ljudi kroz promoviranje društvenih promjena (Padoan (ur.), 2010: 188). Global Entrepreneurship Monitor (GEM) projekt, najveća godišnja studija poduzetničkih aktivnosti na svijetu, povezuje društveno poduzetništvo s pojedincima i organizacijama koji su uključeni u poduzetničke aktivnosti s društvenim ciljem (Terjesen, Lepoutre, Justo i Bosma, 2009: 8). Može se reći kako je Strategijom razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine definiran pojam društvenog poduzetništva kao „poslovanje temeljeno na načelima društvene, okolišne i ekonomske održivosti, kod kojeg se stvorena dobit/višk prihoda u cijelosti ili većim dijelom ulaže za dobrobit zajednice“ (Strategija razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine, 2015: 7).

Za samo razumijevanje socijalnog poduzetništva bitno je navesti kako prema Mair i Marti (2006) postoje dvije vrste ciljeva i to oni koji se dijele na razvijeniji i nerazvijeniji dio svijeta. Ali za jednostavnije shvaćanje ovog rada pomnije će se promotriti ciljevi Martina i Osberga (2009) koji navode kako postoji pet ključnih ciljeva za socijalno poduzetništvo, a to su: a) socijalna skrb – podrazumijeva različite aktivnosti koje socijalno poduzetništvo može pružiti različitim grupama ljudi s obzirom na njihove probleme isključenosti iz društva, b) zdravstvena skrb – mogućnost socijalnog poduzetništva s ciljem poboljšanja kvalitete života oboljelim osobama, c) ekološki ciljevi - ovisno o razini i vrsti zagađenosti nekog prostora potrebna je promjena navika i stavova ljudi, d) edukacija i e) uključivanje raznih skupina stanovništva (inkluzija). Svi navedeni ciljevi mogu se ostvariti i povremenim aktivnostima društva, odnosno određenih subjekata. No, socijalno poduzetništvo pruža kontinuitet ostvarenja pojedinih programa, a time i dugoročno ostvarivanje ciljeva (Benotić, 2019: 18) te moć promijene svijeta i utjecaja na različite institucije, grupe i pojedince kako bi zajedničkim snagama transformirali društvo u zajednicu kvalitetnijeg življenja (Perić, Alpeza, 2011: 9). Socijalno poduzetništvo, u tom smislu, može predstavljati ključan čimbenik za stabilan i održiv gospodarski rast, usklađujući usluge s potrebama, povećavajući vrijednosti ekonomskih aktivnosti koje služe socijalnim potrebama, pravednijem dohotku i raspodjeli bogatstva, ispravljajući neravnoteže tržišta rada i produbljujući ekonomsku demokraciju (Baturina, 2013: 139). U svakom slučaju socijalno poduzetništvo može predstavljati značajan korak u razvoju humanijeg i tolerantnijeg društva i društveno-ekonomskih odnosa (Škrčić i Mikić, 2007: 163).

2. ZAKONODAVNI OKVIR SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U Republici Hrvatskoj ne postoji poseban zakon kojim se uređuje socijalno poduzetništvo, ali je obavljanje socijalno poduzetničkih aktivnosti regulirano sljedećim zakonima: Zakon o udrugama (NN 88/01, 11/02), Zakon o zadrugama (NN 36/95, 67/01, 12/02), Zakon o zakladama i fondacijama (NN 36/95, 64/01), Zakon o ustanovama (NN 76/93, 29/97, 47/99, 35/08), Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2006.- 2011. (Pavković, 2018:25 prema Perčin, 2011).

S obzirom na to kako u Republici Hrvatskoj nema zasebnog pravnog oblika za obavljanje društveno-poduzetničkih aktivnosti i primjerenog zakona koji uređuje to područje, ostaje nejasnim kako će se pojedini kriteriji doneseni u Strategiji razumjeti. Osobito ako se u obzir uzme kontekst već postojećih i važećih zakona, koji s kriterijima najčešće nisu u suglasju (Šimleša, Bušljeta Tonković, Puđak, 2016: 281).

U Republici Hrvatskoj mnoga poduzeća koja rješavaju društvenu problematiku, bila ona profitna ili neprofitna, smatraju se socijalnim (društvenim) poduzećima i kao takva imaju priliku sudjelovati u stvaranju boljeg svijeta. A zbog nepostojanja regulatornog okvira javlja se problematika u zakonodavnom dijelu.

3. INSTITUCIONALNI OBLICI SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U Republici Hrvatskoj socijalno poduzetništvo se može realizirati kroz veliki broj različitih institucija, od udruga do trgovačkih društava, upravo zbog nepostojanja pravnog oblika unutar zakonodavnog okvira. Drugim riječima, ova tematika zaslužuje posebnu pozornost jer je pred socijalnim poduzetnicima širok spektar mogućnosti za realizaciju poduzetničkih projekata i inicijativa. Odnosno, socijalno poduzetništvo može se organizirati preko sljedećih pravnih oblika: udruga, zaklada, obrt, zadruga, trgovačko društvo i ustanova (Bubić 2011). Kako je u radu glavno usmjerenje na udruge koje svojim radom promiču socijalno poduzetništvo, pojasnit će se samo taj pojam.

Udruga je svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje toga oblika udruživanja (NN 74/14, 70/17, 2014.). Prema Zakonu o udrugama djelovanje udruga temelji se na pet načela, a ona su: načelo neovisnosti, načelo javnosti, načelo demokratskog ustroja, načelo neprofitnosti te načelo slobodnog sudjelovanja u javnom životu (Cipurić, 2019: 10).

S druge strane, u Republici Hrvatskoj se u okviru socijalnog poduzetništva najčešće spominju neprofitne organizacije, posebno zadruge i udruge koje djeluju za dobrobit zajednice. Važni dionici u razvoju sektora društvenog poduzetništva su Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja u sklopu kojeg djeluje Uprava za poduzetništvo i obrt i Ministarstva

rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike koje značajno djeluju na području socijalnog zapošljavanja te koji je inicijator procesa izrade Strategije razvoja društvenog poduzetništva (Ilgrec, 2014: 27). Navedeni dionici smatraju se važnom karikom u razvoju socijalnog poduzetništva jer ili donose zakone/propise ili omogućavaju kroz različite poticaje jednostavniji rad udruga te bržu i kvalitetniju provedbu projekata kao i mogućnost financiranja/sufinanciranja projekata ključnih za socijalni razvoj zajednice.

Bitno je navesti kako je u početnim fazama realizacije socijalnog poduzetništva pogodnija organizacija posredstvom udruga, dok su za razvijene oblike socijalnog poduzetništva primjerenija trgovačka društva. Izbor oblika prvenstveno ovisi o vrsti socijalnih ciljeva i o rokovima u kojima će se pojedini projekti i/ili programi socijalnog poduzetništva realizirati (Zrilić, Širola, 2014: 66).

4. ANALIZA SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA NA PRIMJERU UDRUGE PODUZETNI

Udruga Poduzetni osnovana je 2009. godine u Samoboru pod imenom Udruga Inicijativa. Od samoga početka djelovanja cilj Udruge je poboljšanje i promicanje važnosti cjeloživotnog obrazovanja. Godine 2018. udruga Inicijativa mijenja ime u Udrugu Poduzetni te pod tim imenom nastavlja misiju približavanja mogućnosti cjeloživotnog obrazovanja svim zainteresiranim pojedincima (Udruga Poduzetni, 2020). Pojedincima se nude tečajevi, savjetovanja, radionice, seminari, kongresi te ostali oblici podjele znanja kako bi usavršili postojeće ili stekli nove kompetencije. Poseban je naglasak na mladima kako bi im se u ranim stadijima obrazovanja „usadilo“ razumijevanje o važnosti socijalnog poduzetništva da isto nastave u daljem radu u poslovnom svijetu. Udruga Poduzetni smatra da su znanja svakoga pojedinca unikatna pa kao takva na poseban način mogu pridonijeti zajednici i vrijedna su daljnjeg razvijanja, što je motiv za rad i razvitak Udruge. Dugoročna je vizija Udruge Poduzetni da uz osviještenje važnosti nastavka obrazovanja po završetku službenog obrazovanja, naglasi i prednosti neslužbenog obrazovanja. Primarni cilj takvog obrazovanja je stjecanje dodatnih znanja i kompetencija koje proširuju vidike pojedinca i grupe te samim time unaprijeđuju zajednicu. Vizija i cilj udruge Poduzetni mogu se dakle sažeti kao poboljšanje cjeloživotnog obrazovanja kako bi doprinijeli humanističkom, društvenom i ekonomskom razvoju društva prvo na lokalnoj, a zatim i na regionalnoj razini. Rad Udruge Poduzetni proizlazi iz temeljnih vrijednosti poput timskog rada, promicanja različitosti profesionalnih i stručnih profila, poticanja suvremenih metoda edukacije, poticanja uključivanja žena u poduzetništvo te priznavanja neformalnog znanja i vještina (Udruga Poduzetni, 2020).

U svojih jedanaest godina aktivnosti Udruga Poduzetni provela je i nastavlja provoditi brojne projekte, među kojima su mnoge prepoznali i podržali Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Sabor Republike Hrvatske, Grad Zagreb i ostali pokrovitelji. Sedam je glavnih humanitarnih akcija, natjecanja i projekata koje Udruga provodi i u kojima sudjeluje na godišnjoj razini od samog osnutka, a njihov je rad objedinila po promjeni identiteta u Udrugu Poduzetni. Primarni obrazovni partneri u radu Udruge su Privatna gimnazija i ekonomska škola Katarina Zrinski i Visoko učilište Europska poslovna škola Zagreb (dalje u tekst: EBUS).

Međunarodni tjedan odgoja i obrazovanja pokrenut je 2000. godine, a realiziralo ga je Nacionalno vijeće za ekonomsko obrazovanje (NCEE USA) uz organizaciju Privatne gimnazije i ekonomske škole Katarina Zrinski. Po nastanku, Udruga Poduzetni preuzima vođenje projekta. Ravnatelji, nastavnici, pedagozi i drugi stručni suradnici osnovnih i srednjih škola imaju priliku svakodnevno sudjelovati u različitim oblicima projektne nastave te radionicama na kojima mogu razmjenjivati iskustva primjene aktivnih metoda poučavanja. Sudjelovanje u organizaciji ovoga projekta proizlazi iz vizije Udruge da pruži dodatna znanja pojedincima koji aktivno već koriste znanja naučena tijekom službenog obrazovanja (Udruga Poduzetni, 2020).

Međunarodni sajam vježbeničkih tvrtki još je jedan projekt Privatne gimnazije i ekonomske škole Katarina Zrinski čijoj se organizaciji pridružila Udruga Poduzetni po svom nastanku. Sajam je aktivno, nacionalno i međunarodno provođen od 2002. godine, a na njemu sudjeluju srednje škole i to pretežito srednje strukovne škole. Vježbeničke tvrtke iz škola diljem regije imaju priliku izložiti svoje poslovanje te se natječu u tri kategorije: vizualni identitet tvrtke, komunikacija s poslovnim partnerima i broj kupoprodajnih transakcija. Navedenim kategorijama učenicima se „ugrađuje“ važnost pregovaračke moći te prezentacijske, komunikacijske i prodajne vještine.

Međunarodna smotra studentskih poduzetničkih inkubatora i studentskih poduzeća nastala je 2010. godine u organizaciji Visoke škole za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubić Zrinski (danas Visoko učilište Europska poslovna škola Zagreb), no u posljednjih se nekoliko godina organizaciji pridružuje Udruga Poduzetni. Ovaj događaj studentskim poduzetničkim inkubatorima i studentskim poduzećima pruža platformu za javno predstavljanje istih, njihovih ideja i ambicija. Također se organiziraju diskusije i okrugli stolovi na različite teme (Udruga Poduzetni, 2020).

Privatna gimnazija i ekonomska škola Katarina Zrinski 2013. godine po prvi puta organizira natjecanja „Što hoću, mogu!“ i Poslovni izazov. „Što hoću, mogu!“ natjecanje je za učenike osnovnih škola gdje su učenici potaknuti da timskim radom stvaraju i postaju poduzetnici pojedinci, ali i poduzetni timovi. Slično je organiziran i Poslovni izazov, no u njemu sudjeluju učenici srednjih škola. Oba navedena projekta organizirana su na nacionalnoj razini kao i na međunarodnoj, pa su prijave otvorene za sve zainteresirane škole. Udruga Poduzetni aktivno je sudjelovala u provođenju ovih natjecanja i prije preuzimanja organizacije. Europski tjedan poduzetništva 2019. godine je po prvi puta inicirala Udruga Poduzetni, a provela Privatna gimnazija i ekonomska škola Katarina Zrinski. Misao vodilja ovog projekta je da se svim zainteresiranim obrazovnim institucijama pruži platforma za predstavljanje svog do sada provedenog i ubuduće planiranog rada na obrazovanju za poduzetništvo. Cilj je pozitivna promjena u školskim sredinama vezano uz poduzetničke kompetencije učenika.

Poduzetni za Uskrs i Poduzetni za Božić humanitarne su akcije koje je 2011. pokrenula Privatna gimnazija i ekonomska škola Katarina Zrinski. U akcijama sudjeluju vrtići, osnovne i srednje škole. Uz pomoć roditelja i nastavnika, učenici stvaraju proizvode koje zatim prodaju, a sakupljena sredstva doniraju organizaciji koju sami odaberu. Među ostalim projektima i natjecanjima, ova je akcija najviše okrenuta humanitarnoj prirodi pa samim time i socijalnom poduzetništvu. Godine 2020. Udruga Poduzetni u potpunosti je preuzela organizaciju akcije Poduzetni za Uskrs pa je tako nastala prva online humanitarna akcija u organizaciji udruge pod imenom „Jedno pismo – jedan osmijeh“ (Udruga Poduzetni, 2020).

Humanitarni rad vrlo je važan dio misije i vizije Udruge Poduzetni. S obzirom na to da se Udruga zalaže za približavanje poduzetnosti pojedincima kao i za cjeloživotno obrazovanje, od prijeko potrebne je važnosti da pojedinci imaju pokrivene osnovne životne potrebe kako bi imali priliku usredotočiti se na obrazovanje, a potom i dodatno, neformalno obrazovanje u poduzetništvu. Nadalje, cilj Udruge je da mlade obrazuje za poduzetništvo, ali i za timski rad, osviještenost i prihvaćanje različitosti kao unikatnih vrlina pojedinca. Ova se dva faktora direktno spajaju u akciji „Jedno pismo – jedan osmijeh“. Kako bi mladi naučili što više o ciljevima Udruge bitno je da sudjeluju u cijelome procesu stvaranja koji će rezultirati donacijom. Od kreiranja proizvoda i osmišljavanja njegove dodatne vrijednosti, preko uključenja potencijalnih donatora i kontaktiranja onih kojima je pomoć potrebna pa do sakupljanja sredstava i donacije istih. Akcija „Jedno pismo – jedan osmijeh“ pokrenuta je u proljeće 2020. godine, u vrijeme kada je obrazovanje u Republici Hrvatskoj napravilo prijelaz na online oblik rada (nastavu na daljinu) zbog opasnosti od zarazne bolesti COVID-19 uzrokovane korona virusom. Prijašnjih godina akcije Poduzetni za Uskrs i Božić najčešće su uključivale radionice na kojima su učenici mogli proizvesti čestitke ili ukrase koje su kasnije prodavali te su se prikupljena sredstva donirala djeci i mladima bez odgovarajuće roditeljske skrbi, no u ovoj situaciji takva okupljanja nisu bila sigurna. Iz tog razloga u isti su projekt spojene ideja socijalnog poduzetništva, pomaganje zajednici slanjem pisama starijima i nemoćnima u domove za starije i nemoćne osobe diljem Republike Hrvatske izoliranim zbog epidemije, donacija prikupljenih sredstava nastradalima u zagrebačkom potresu, kao i socijalno distanciranje te provođenje cijele akcije online. Udruga Poduzetni je posebno ponosna jer je na taj način u socijalno poduzetništvo uvela upotrebu tehnologije kao primarnog rekvizita. Akcija je započela prikupljanjem prijava zainteresiranih škola čiji bi učenici pisali pisma. Svaka škola je odabrala dom za starije i nemoćne osobe u njihovoj zajednici kojemu će slati ista. Udruga Poduzetni je zatim u suradnji sa Caritasom zagrebačke nadbiskupije stvorila web stranicu za donacije, to jest za kupnju pisama. Svatko zainteresiran mogao je preko Caritasa zagrebačke nadbiskupije donirati novac za stradale u potresu, kupiti željeni broj pisama te odabrati koja će ih škola pisati – dakle koji će ih dom zaprimiti. Narudžba je dalje poslana odgovarajućoj školi čiji učenici su kreirali pisma i slala ih domu za starije i nemoćne osobe s kojim škola surađuje. Sedam škola je sudjelovalo u akciji, a starijima i nemoćnima poslano je preko 400 pisama. Pisma koja su učenici pisali sadržavala su poruke podrške i ohrabrenja, a svako je pismo bilo dostavljeno jednom štićeniku u domu. Tijekom trajanja akcije Udruga Poduzetni zadobila je povratne informacije domova u obliku slika njihovih štićenika kako čitaju pisma te pokoju priču o tome kako su štićenici doživjeli ovu akciju. Nakon završetka, humanitarnu akciju „Jedno pismo – jedan osmijeh“ se može karakterizirati kao uspješno proveden projekt s naglaskom na socijalno poduzetništvo. Osmišljen je inovativan način kako pomoći potrebitima u društvu što je definicija socijalnog poduzetništva. Pored toga postoji i pridodana vrijednost onih koji su akciju proveli – učenici svih uzrasta koji su kroz pisanje pisama te upoznavanje s akcijom imali priliku naučiti kako mogu pomoći zajednici na način koji obogaćuje više od samo jedne osobe. Pridodana je velika važnost osjećajima svih uključenih u akciju pa je tako bilo bitno da učenici imaju slobodu odluke koliko osobno ili opširno će njihovo pismo biti, ali i da štićenici domova imaju slobodu podijeliti dojmove ili ih zadržati za sebe. Donacije građana nastale su kupnjom pisama čija je cijena bila simbolična kako bi što veći broj ljudi neovisno o kupovnoj moći mogao sudjelovati u akciji, jer i ona najmanja donacija rezultirala je jednim pismom, a samim time i barem jednim osmijehom. Svaka donacija

je pomogla osobama stradalima u potresu čime je Udruga ukazala građanima na svijest socijalnog poduzetništva.

5. ANALIZA SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA NA PRIMJERU TAEKWONDO KLUBA ČIGRA

Taekwondo kluba Čigra djeluje na području Grada Zagreba. Klub okuplja oko dvjesto pedeset članova raznih uzrasta, a ponajviše djece u dobi od 6 do 15 godina. Osnovan je u jesen 2003. godine, a 2005. godine je primljen u Hrvatski taekwondo savez kao punopravni član. U sklopu kluba djeluje kontinuirano 10 trenera volontera koji su educirani prema uvjetima Zakona o sportu na Kineziološkom fakultetu i Sportskom učilištu, a kontinuirano svake godine pohađaju seminare u organizaciji Hrvatskog taekwondo saveza, Europske taekwondo unije i Svjetske taekwondo federacije kako bi unaprijedili svoja znanja u skladu s dostignućima u sportu, medicini i pripremi sportaša. Ciljevi osnivanja kluba je stvaranje uvjeta za nesmetan razvitak taekwondo-a i sporta općenito, u skladu sa zakonima i propisima nadležnih tijela, te povezivanje s hrvatskim i svjetskim taekwondo sportom u cilju podizanja kvalitete taekwondo-a. Bitno je navesti kako je područje djelovanja udruge područje sporta, odgoja i obrazovanja, a svrha poticanje, razvoj i unapređenje taekwondo sporta, razvoj odgojnih, moralnih i etičkih vrijednosti članova. Stvaranje odgovarajućih uvjeta koji će omogućiti što većem broju građana, posebice mladeži da se bavi sportom. Pomoć u socijalnoj integraciji, promocija mentalnog zdravlja djece, rad i edukacija djece s poteškoćama u razvoju, preventivno djelovanje protiv svih oblika ovisnosti te zastupanje djece i njihovih prava (TK Čigra, 2020). Taekwondo klub Čigra provodi nekoliko projekata među kojima su najpoznatiji „Čigrin let“, „Čigra u zajednici“ i „Na krilima Čigre“ koji će biti dalje u tekstu pojašnjeni.

„Čigrin let“ je posebno osmišljen besplatni program koji se zasniva na provođenju temeljnih elemenata taekwondo-a u radu s djecom s posebnim potrebama, bilo da su one fizičke ili psihofizičke prirode, u smislu njihove rehabilitacije i što boljeg uklapanja u svakodnevnu okolinu i društvo. Najpopularnija borilačka vještina današnjice, taekwondo, tj. njezini temeljni elementi koristi se u ovom projektu kako bi se poboljšao razvoj propriocepcije, fine motorike, agilnosti i koordinacije kod djece s posebnim potrebama. Ovaj stručno vođeni program uz sve navedeno zadovoljava i osnovne dječje potrebe za igrom, kretanjem i druženjem. Posebna pažnja posvećuje se učenju djece nenasilju, samokontroli, koncentraciji, uljudnosti te zdravom načinu života, koji je posebno neophodan u današnjem suvremenom društvu. Volonteri koji su se priključili projektu su iskusni natjecatelji u taekwondo-u, članovi kluba, studenti medicine, rehabilitacije, psihologije, nekoliko mladih liječnika itd., a sve kako bi postigli zadane ciljeve. Ciljevi projekta su: a) provođenje temeljnih elemenata taekwondo-a u radu s djecom s poteškoćama u razvoju, bilo da su one fizičke ili psihofizičke prirode, u smislu njihove rehabilitacije i što boljeg uklapanja u svakodnevnu okolinu i društvo, b) razvoj propriocepcije, fine motorike, agilnosti i koordinacije, c) učenju djece nenasilju, samokontroli, koncentraciji, uljudnosti i d) prevencija socijalnog isključivanja djece s teškoćama u razvoju i kontinuirani razvoj njihovih osobnih kompetencija i socijalnih vještina. Kako bi što kvalitetnije pristupili radu djeci s navedenim teškoćama, u rad su se uključili i stručni suradnici i to: medicinsko savjetovište koje pružaju kardiolozi, nutricionisti, ortopedi, defektolozi, stomatolozi, psiholozi, profesionalni

kineziolozi te medicinski i tehnički klasifikatori za para sportaše, a sve s ciljem stručnog vodstva djece s posebnim potrebama u razvoju i njihovih roditelja. Program se sastoji od stalnog praćenja motorike i psihofizičkog stanja djeteta te prilagođavanja treninga ovisno o postignutom psihofizičkom stanju te izdavanje publikacija za roditelje od strane stručnih suradnika. Sav uloženi napor rezultirao je prilagođenim taekwondo programom koji poboljšava motoričke i socijalne vještine djece s teškoćama u razvoju i time osvijestili važnost njihove socijalne uključenosti. Projektom je omogućen transfer znanja i spoznaje iz različitih područja medicine i drugih bitnih područja i na taj način se ojačao kapacitet članova obitelji u cilju prevencije problema zdravlja, ponašanja i prava djece s teškoćama u razvoju ali i transfer znanja i spoznaja iz različitih područja koji jačaju kapacitet sadašnjih i budućih stručnjaka za unapređenje i širenje socijalnih usluga. Voditelj programa je dr. sc. Danijel Bursać, dr. med., a partner programa, s obzirom na razvoj i socijalizaciju djece s posebnim potrebama je Udruga za sindrom Down, Zagreb. Volonteri i inicijatori projekta „Čigrin let“, Danijel i Boris Bursać, za svoj rad s djecom s posebnim potrebama, dobili su nagradu Ponos Hrvatske 2018. čime su dokazali kako je u današnje vrijeme socijalno poduzetništvo itekako zastupljeno među mladima koji žele pomoći ranjivim skupinama ljudi.

Uz gore navedeni projekt, Taekwondo kluba Čigra provodi i projekte „Čigra u zajednici“ i „Na krilima Čigre“.

„Čigra u zajednici“ je projekt koji je zamišljen s ciljem pružanja prilike djeci iz socijalno ugroženih obitelji da imaju besplatne treninge taekwondo-a. Vođeni idejom da mnoga djeca koja su talentirana za sport, razvoj i postizanje rezultata nemaju financijska sredstva za podmirivanje mjesečne članarine, klub je odlučio prije četiri godine pokrenuti navedeni projekt. U sklopu projekta provode se besplatni treninzi za grupu od 20 djece i to 2 puta tjedno pod nadzorom stručnog i školovanog trenerskog kadra. Time se omogućava djeci iz obitelji koje su korisnici socijalne pomoći iz zapadnog dijela Grada Zagreba (Črnomerec, Kustošija) besplatno treniranje. Projekt se realizira u suradnji s Centrom za socijalnu skrb i Osnovnom školom „Kustošija“ iz zapadnog dijela Grada Zagreba jer su to dvije institucije koje su upoznate sa socijalnim stanjem najugroženijih obitelji čime su postali partneri u projektu. S vremenom su se počele javljati i druge udruge koje surađuju s domovima za nezbrinutu djecu čiji su korisnici postali članovi Taekwondo kluba Čigra. Hrvatska elektroprivreda (HEP) kao partner projekta, je osigurao sredstva za kupnju potrebne opreme za članove i za provedbu treninga. U sklopu projekta održavaju se i edukacije roditelja djece iz različitih područja koja pokrivaju naši vanjski stručni suradnici kluba. Edukacije održavaju ortopedi, kardiolozi, kinezioterapeuti, rehabilitatori, nutricionisti, stomatolozi, sportski treneri. Na taj način roditelji besplatno dobivaju stručnu pomoć i savjete od visokokvalificiranih stručnjaka uz čije savjete mogu poboljšati kvalitetu života svoje djece. Samim time nameće se svrha projekta koja je poticanje, razvoj i unapređenje taekwondo sporta među djecom koja nemaju financijsku mogućnost za plaćanje članarine, a naglasak je stavljen i na razvoj odgojnih, moralnih i etičkih vrijednosti članova. Pomoć u socijalnoj integraciji i promocija mentalnog zdravlja djece te preventivno djelovanje protiv svih oblika ovisnosti smisao je našeg djelovanja.

Projekt „Na krilima Čigre“ pokrenut je 2017. godine u suradnji s Udrugom za samozastupanje. Udruga za samozastupanje je nevladina, neprofitna udruga osnovana u gradu Zagrebu u listopadu 2003. godine. Udrugu su osnovali članovi skupine za samozastupanje koji su kroz dugogodišnji zajednički rad stekli vještine samoodređenja i samozastupanja. To je

prva i zasad jedina udruga u Republici Hrvatskoj, ali i široj regiji, koju su osnovale osobe s intelektualnim teškoćama i jedina koja im omogućava da samostalno izražavaju svoje potrebe i da se bore za ostvarivanje svojih prava. Udruga je osnovana s ciljem poboljšanja položaja osoba s intelektualnim teškoćama u Republici Hrvatskoj odnosno stvaranjem društva u kojem su osobe s intelektualnim teškoćama ravnopravni građani. Osnovna svrha projekta je sljedeća: Odraslim osobama s intelektualnim i fizičkim teškoćama na prilagođen način približiti vještine taekwondo-a i omogućiti im da uz stručnu pomoć svladaju i usvoje potrebna znanja te nastupe na natjecanjima koju su prilagođena para sportašima. Cilj projekta je uključiti što veći broj osoba s intelektualnim poteškoćama u taekwondo sport kako bi u konačnici djelovali na podizanje javne svijesti o neiskorištenim potencijalima koje te osobe posjeduju. Osobe s invaliditetom u posljednje vrijeme imaju pravno riješen status i moguća je njihova kategorizacija kod Hrvatskog paraolimpijskog odbora te nastup na najvećim svjetskim natjecanjima gdje postižu vrhunske rezultate, čak i Paraolimpijadi u disciplini forme – parapoomsae koji se izvodi u sklopu projekta „Na krilima Čigre“.

Kako socijalno poduzetništvo pokazuje sve veći utjecaj i važnost u društvu, a i sve veći broj ljudi uviđa priliku i potencijal za pomoć ljudima kojima je pomoć najpotrebnija, provedeno je nekoliko intervjua s različitim dionicima koji na neki od načina sudjeluju u projektima Taekwondo klub Čigra. U nastavku su razmišljanja dionika o projektima koji imaju naglasak na socijalno poduzetništvo.

Gordana Kajić, prof., ravnateljica O.Š. Kustošija, Partner u sklopu projekta „Čigra u zajednici“ – „Želite li odgovornog savjesnog čovjeka u tridesetima koji privređuje, napreduje, unaprjeđuje svoj posao i sveopću dobit u društvu, tada ćete ulagati u djecu, prvenstveno osnovnoškolske dobi. Takav, hvale vrijedan projekt jest i „Čigra u zajednici“, odnosno partnerstvo naše škole s kojim već niz godina uspješno surađujemo na zadovoljstvo, radost i dobrobit naše djece. U ovom slučaju u središtu nam je ona najranjivija skupina: djeca lošijeg imovinskog statusa, dakle oni koji su već samim time ograničeni u iskazivanju, samopotvrđivanju, samopouzdanju i na koncu, ograničena u radu i aktivnostima koje čuvaju zdravlje. „Čigra u zajednici“ premošćuje sve te probleme. Stavlja naglasak na fizičku i psihičku dobrobit djeteta, ostavljajući po strani svako onemogućivanje djece da ostvare svoj najveći potencijal, brišući financijske prepreke (oprema, prostor, treneri...) i radeći pritom na formiranju djetetove osobnosti koja će u budućnosti biti nositelj promjena u društvu.“

Damjan Janjušević, predsjednik Izvršnog odbora Udruge za samozastupanje, Partner u sklopu projekta „Na krilima Čigre“ – „Motiv ulaska UZS u partnerstvo s Čigrom je taj što smo prepoznali iskrenu i nedvosmislenu želju za podupiranjem uključivanja samozastupnika kao ravnopravnih članova njihove sportske obitelji, a to je svakako bio i ostao čvrst temelj naše suradnje s ovom organizacijom. Vrlo rano smo shvatili da i mi i Čigra težimo istim ciljevima i vrijednostima, ali ih svaka organizacija želi ostvarivati svojim metodama i u području svog djelovanja - Čigra u sportu, a mi u području zagovaranja ljudskih prava. Stoga, njegujući suradnju i solidarnost možemo izgraditi međusobno povjerenje, poduprijeti jedni druge u ostvarivanju naših ciljeva i vizija te pridonijeti izgradnji društva u kojem će osobe s intelektualnim teškoćama biti barem malo više prihvaćene kao jednako vrijedni i ravnopravni građani.“

Jelena Smirčić, dipl. soc. radnica, Centar za socijalnu skrb Zagreb – predstojnica podružnice Črnomerec, Partner u sklopu projekta „Čigra u zajednici“ – „Da bi centar za socijalnu skrb

sam po sebi ispunjavao svoju svrhu potrebni su vanjski suradnici obzirom da je naša primarna zadaća izvršavanje brojnih javnih ovlasti te se u okvirima istog nije moguće baviti svakodnevnim, poticajnim aktivnostima. U tretmanskome radu s obiteljima i djecom nije dovoljno baviti se samo savjetodavnim radom, pružanjem materijalne pomoći ili praćenjem kako netko funkcionira ili se ponaša. Potrebno je osigurati sadržaje koji će poticati pozitivne promjene pojedinca i/ili obitelji. U većem djelu vanjski suradnici centara za socijalnu skrb su udruge, društva, organizacije i dr. koji nude neki oblik terapijskog savjetovanja ili pomaganja kroz individualne ili grupne susrete. Međutim, manje je ponuđenih sportskih, umjetničkih ili edukativnih aktivnosti koje su, da se tako izrazim, namijenjene većem dijelu korisnika, bez obzira na status, poteškoće u ponašanju, materijalni status i slično. Kada smo isprva čuli za mogućnost partnerstva s TK Čigra razmišljali smo o tome kako taekwondo može uopće pomoći djeci iz obitelji koje se nalaze u tretmanu centra za socijalnu skrb, posebice one djece koja imaju poteškoće u ponašanju ili djece koja dolaze iz obitelji slabijeg materijalnog statusa. No, s početkom suradnje ubrzo smo dobili vrlo jasne odgovore. „Našoj“ djeci omogućeno je biti dio zajednice, biti dio svih onih koji „mogu“, čime im je osigurana jednaka mogućnost kao i drugima. Djeci iz obitelji slabijeg materijalnog statusa omogućilo se da sudjeluju u sportskoj aktivnosti bez opterećenosti hoće li im njihovi roditelji to moći omogućiti, ali osim toga i da postižu rezultate, da sudjeluju u aktivnostima kluba, da putuju i pri svemu tome da im ništa ne nedostaje. S obzirom na to da je polaznicima osigurana oprema, isključena je mogućnost da zbog materijalnog statusa moraju napustiti klub. Međutim, više od toga kroz ovu suradnju uključena djeca dobila su moralnu i životnu podršku trenera koji o njima brinu u svakom pogledu, a ponajviše da usvoje moralne i životne vrijednosti, radne navike, osjećaj odgovornosti, a ne treba zanemariti i razvijanje zdravog stila života koji se kroz sport i rekreaciju potencira. U ovako jednoj zdravoj i zaista vrlo poticajnoj sredini osigurana je čvrsta mreža i zdravi temelj za razvoj pozitivnih vrijednosti, socijalnih vještina i potencijala da djeca koja su uključena pretoče naučeno i na druge sfere svoga života. Dakle, na odnos prema školi, prema obavezama u svakodnevnom životu, odnos prema danas sutra daljnjem školovanju, poslovima, ali ljudima oko sebe. Zbog svega navedenog, partnerstvo s TK Čigra pokazalo se izuzetno vrijedno i voljeli bismo kada bismo imali više ovakvih programa za djecu naših korisnika. Danas smo ponosni na ovu suradnju jer iz nje se rađaju vrijedni mladi ljudi zdravih stavova i želja za postizanjem kvalitetnije vlastite budućnosti.“

Senada Halilčević, polaznica projekta „Na krilima Čigre“, aktualna europska i svjetska prvakinja u para taekwondo-u – Na samom početku je moja motivacija bila potreba za tjelesnom aktivnošću jer mi je to potrebno kako bih održala svoje fizičko zdravlje. S vremenom sam dobila veću motivaciju jer sam kroz treninge dobila više od samih vježbi, a to je osjećaj prihvaćenosti onakav kakav jesi, osobnog razvoja, veliku podršku i trud trenera da ulože svoje znanje kako bi došao do uspjeha.

Ljubica Gnjatović, majka dvoje djece koji su polaznici projekta „Čigra u zajednici“ – „Roditelj sam, majka dvoje djece, koja su i fizički i psihički trpjela. Obitelj se također susrela s negativnim stavovima i od bliže društvene okoline - nerijetko su bili meta napada, izrugivanja, stigmatiziranja. Jednog dana me centar za socijalnu skrb upoznao s klubom i njihovim radom. Prihvatila sam mogućnost uključenja. Razlog mog pristanka se temeljio na iskrenoj preporuci, ali i radi osobnog uvjerenja - da će takav sport, s takvim načinom rada, pružiti djeci temelj za samoizgradnju. Ja kao roditelj ne želim da moja djeca doživljavaju sebe kao socijalno, društveno isključene. I u takvom okruženju unutar rada kluba, susret

za susretom, trening za treningom, do dan danas, oni uče izraziti svoje osjećaje i frustracije namjesto potiskivanja ili izražavanja agresije, jer se osjećaju prihvaćenima. Uče prihvatiti svoju odgovornost, bez povlačenja u sebe - jer se vide cijenjenima od trenera/ica, i jednaki svojim kolegama/icama. I uče se fizičkoj i mentalnoj snazi, razvijaju se u vlastitom samopouzdanju. I nimalo manje važnom - timskom radu. Zato je za njih klub - više od mjesta i vježbi. Toliko više - da bez toga oni ne bi napredovali. Dijete ne može samo. Roditelj/skrbnik ne može sam. No zajednica, projekt u okviru kluba kao TK Čigra rade promjenu - stvarnu, konkretnu, i opipljivu, u životu članova i zajednice. Jer onaj koji daje i prima.“

Kroz ove intervjuje vidljiva je važnost provedbe projekata i poduzetničkih ideja za sve skupine ljudi neovisno o njihovom statusu, imovinskom stanju, inteligenciji ili fizičkom nedostatku i to kroz socijalno poduzetništvo. A kako Zubić (2015: 65) navodi, ovim putem mladi su pokazali izuzetnu osjetljivost prema marginaliziranim skupinama ljudi i kroz navedene projekte maksimalno ih uključuju u zajednicu. Drugim riječima, u velikoj se mjeri prepoznaje dodana vrijednost koju generira socijalno poduzetništvo na različitim razinama, kako na osobnoj, tako na razini lokalne zajednice i društva u cjelini, i to u vidu solidarnosti, društvene odgovornosti, suradnje i socijalnog uključivanja (Vidović, 2012: 296).

6. RASPRAVA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

Osnovni cilj i svrha pisanja rada jest prikazati na koji način neprofitne organizacije tj. udruge mogu utjecati na zajednicu i društvo u cjelini provodeći projekte s naglaskom na socijalno poduzetništvo te kako te aktivnosti utječu na marginalne skupine društva. Uzmuli se u obzir ranije navedeni ključni ciljevi za razvoj socijalnog poduzetništva prema Martinu i Osbergu (2009) koji navode pet ključnih ciljeva: socijalna skrb, zdravstvena skrb, ekološki ciljevi, edukacija i uključivanje različitih skupina stanovništva (inkluzija), dolazi se do sljedećih zaključaka. Udruga Poduzetni tijekom svojeg rada provodi projektne s naglaskom na socijalnu skrb i edukaciju. Provedbom različitih aktivnosti za sve dobne skupine (vrtićka dob, osnovnoškolci, srednoškolci i studenti) volonteri Udruge pomažu široj skupini ljudi kojima je pomoć najpotrebnije. U svim svojim projektima prožimaju se edukacije za jačanje kompetencija i osvježavanje važnosti razvoja socijalnog poduzetništva. Uz navedeno, osnovni cilj udruge je obratiti pažnju i ukazati društvu na probleme s kojima se susreću djeca i mladi bez odgovarajuće roditeljske skrbi te mlade maloljetne majke kao i osobe starije životne dobi smještene u domovima za starije i nemoćne osobe. Svojom aktivnošću pomažu financijski, ali ih kroz provedene aktivnosti uključuju u društvo zajedničkim radom na projektima. S druge strane Taekwondo kluba Čigra usmjerio je svoje aktivnosti na specifične skupine ljudi te kroz provedbu projekta ima zastupljene sljedeće ključne ciljeve prema Martinu i Osbergu (2009): socijalna skrb, zdravstvena skrb, edukacija te uključivanje raznih skupina stanovništva u društvo. Ono ključno kod Taekwondo kluba Čigra jest što su uključeni partneri na projektu i time ne samo da klub ukazuje na probleme u društvu i važnost socijalnog poduzetništva, već potiče i ostale gospodarske subjekte da čine isto kao i da promišljaju o socijalnom poduzetništvu. Taekwondo klub Čigra direktno uključuje ranjive skupine ljudi (od djece slabijeg imovinskog stanja, djece i odraslih s Down sindromom te djece i odraslih s intelektualnim teškoćama) u aktivnosti, osigurava djeci i roditeljima adekvatnu edukaciju u svim potrebnim područjima ovisno o problemima koje imaju, financijski pomaže osiguravajući adekvatnu opremu za rad, osnažuje pojedinca te

stvara samouvjerenu osobu i uključuje marginalne skupine ljudi u društvo. Sve navedeno potvrđuje se provedenim intervjuima koji su imali osnovnu svrhu, a to je ukazati društvu kako pojedini projekti koji su usmjereni na socijalnu komponentu pomažu pojedincu, skrbniku (roditelju), poslovnom partneru koji je uključen u projekt te zdravstvenom osoblju koji procjenjuje napredak pojedinca koji je uključen u projekt.

7. ZAKLJUČAK

Socijalno poduzetništvo postoji već dugi niz godina, ali je tek nedavno dobilo na značenju zbog ubrzanog procesa globalizacije kao i pojave sve većeg broja socijalnih problema u društvu. GEM Global Entrepreneurship Monitor, najveća godišnja studija poduzetničkih aktivnosti na svijetu, povezuje društveno poduzetništvo s pojedincima i organizacijama koji su uključeni u poduzetničke aktivnosti s društvenim ciljem.

U Republici Hrvatskoj socijalno poduzetništvo se može realizirati kroz veliki broj različitih institucija, od udruga do trgovačkih društava, upravo zbog nepostojanja pravnog oblika unutar zakonodavnog okvira. Kod nas najveći broj udruga se odlučuje, u sklopu projekata, pomoći marginalnim skupinama ljudi bazirajući svoje aktivnosti na socijalnom poduzetništvu.

Udruga Poduzetni provođenjem svojih projekata dugi niz godina promiče socijalno poduzetništvo kroz cjeloživotno učenje, ali i mlade potiče na činjenje istoga u budućem razdoblju potičući ih na socijalno poduzetništvo. Uz to, kroz humanitarni rad i suradnju s Caritasom zagrebačke nadbiskupije pomaže onima kojima je pomoć najpotrebnije.

S druge strane, Taekwondo klub Čigra svojim projektima pomaže djeci i odraslima s posebnim potrebama kao i djeci slabijeg imovinskog stanja omogućavajući im fizičku aktivnost, integraciju u društvo, integritet, samopoštovanje, samopouzdanje i mentalni razvoj. Kroz partnerski odnos sa stručnim i medicinskim institucijama i volonterima omogućavaju ranjivim skupinama ljudi bolji i kvalitetniji suživot u zajednici. A važnost provedbe socijalnog poduzetništva kroz razne projekte, uočava se kroz intervjuje koji ukazuju na veliku potrebu integracije svih ljudi u zajednicu.

SOCIAL ENTREPRENEURSHIP AS A CHALLENGE FOR SOCIAL CHANGES: THE ANALYSIS OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP ON PRACTICAL EXAMPLES

Vedrana Šimunić Rod, MSc

European Business School Zagreb

119 Selska cesta, 10110 Zagreb, Croatia

Phone: +385 98 180 4066, e-mail: vedrana.simunic.rod@ebus.hr

Boris Bursać, MSc

Taekwondo club Čigra

63 Hrgovići, 100000 Zagreb, Croatia

Phone: +385 98 959 9199, e-mail: boris.cigra@gmail.com

Karla Vreš, student

European Business School Zagreb, volunteer at Udruga Poduzetni

119 Selska cesta, 10110 Zagreb, Croatia

Phone: +46 73 570 3185, e-mail: karla.vres99@gmail.com

ABSTRACT

Social entrepreneurship has lately been attracting more attention from the general public as it continues to grow. It shows the importance of supporting societal changes through the work of entrepreneurs who recognize current societal problems and approach them in an innovative, entrepreneurial and social way. The main difference between a business and a social entrepreneur or entrepreneurship is its main goal. Besides profit growth and return on investment, the success of a social entrepreneur is viewed through their impact on society. Those who act in the field of social entrepreneurship are therefore striving to create a better society for all and to help individuals who need help the most. They do this through entrepreneurial projects which will bring profits not only to themselves but also to society as a whole. Taekwondo club "Čigra" and Association Enterprising are two institutions that have been promoting social entrepreneurship for years. Through working with children with developmental disabilities, "Čigra" does not only fight the social exclusion of children but also helps their acceptance of themselves and continuous development of their competencies and social skills. Association Enterprising stands for lifelong education and through workshops, seminars and other types of educational gatherings, they offer help to people of all ages to understand and develop the entrepreneurial state of mind. They believe entrepreneurial skills should be developed from the earliest age and through this, they support and promote social entrepreneurship as well. The long-term goal of these institutions is to better the society they exist and act within, but such changes most often begin with educating individuals. Since social entrepreneurship has not yet been developed to its full potential, the key to its development is to show an insight into its importance. For this reason, the main goal of this research was to raise awareness of the potential social entrepreneurship hides and how it can add to the overall quality of the

society of the Republic of Croatia. In order to achieve this goal, we conducted primary (in the form of interviews) and secondary (an analysis of contents of significant scientific and professional literature with an emphasis on experiences of good practice in the Republic of Croatia) research. The results of these two types of research are shown in the article, and they indicate the importance as well as still poor understanding of social entrepreneurship in society as a whole.

Keywords: *social entrepreneurship, Association Enterprising, Taekwondo club "Čigra", youth*

LITERATURA

1. Baturina, D. (2013). Konceptualiziranje socijalnog poduzetništva i izazovi razvoja područja. *Ekonomika misao i praksa*, 22(1), 123–142.
2. Benotić, S. (2019). *Prepoznatljivost koncepta socijalnog poduzetništva u Hrvatskoj* (završni rad). Koprivnica: Sveučilište Sjever
3. Bubić, J. (2011). *Socijalno poduzetništvo: mogućnosti financiranja društveno-poduzetničkih aktivnosti iz fondova EU*. Preuzeto s: www.mzss.hr (20.4.2021.)
4. Cipurić, J. (2019). *Društveno poduzetništvo* (završni rad). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“
5. Dees, G. (1998). *The Meaning of Social Entrepreneurship*. (reformirano i revidirano izd. 2001). Preuzeto s: <https://entrepreneurship.duke.edu/news-item/the-meaning-of-social-entrepreneurship/> (20.4.2021.)
6. EFS (Učinkoviti ljudski potencijali) (2015). *Strategija razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine*. Preuzeto s <http://www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2015/02/Strategija-razvoja-dru%C5%A1tvenog-poduzetni%C5%A1tva-u-RH-za-razdoblje-2015-2020.pdf> (1.9.2020.)
7. Hisrich, R. D., Peters, M. P. i Shepherd, D. A. (2005). *Entrepreneurship* (6th edition). Boston: McGraw-Hill Irwin.
8. Igrec, A. (2014). *Društveno poduzetništvo kao globalni fenomen razvoja* (završni rad). Čakovec: Međimursko veleučilište u Čakovcu,
9. Mair, J. i Marti, I. (2006). Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight. *Journal of World Business*, 41, 36–44.
10. Martin, R. L. i Osberg, S. (2007). Social Entrepreneurship: The Case for Definition. *Stanford Social Innovation Review*, 28–39.
11. Martin, R. L., i Osberg, S. (2009). *Socijalno poduzetništvo*. Čakovec: Autonomni centar–ACT.
12. Padoan, P. C. (ur.). (2010). *SMEs, entrepreneurship and innovation*, OECD.
13. Pavković, M. (2018). *Društveno poduzetništvo kao model zapošljavanja osoba s invaliditetom* (diplomski rad). Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
14. Perčin, M. (2011). *Socijalno poduzetništvo: inovacija za dobrobit čovječanstva*. Osijek: Organizacija za građanske inicijative
15. Perić, J. i Alpeza, M. (2011). Policy pretpostavke za razvoj socijalnog poduzetništva: slučaj Hrvatske. *Izazovi i perspektive integracija zemalja jugoistočne Europe: zbornik radova. 2. međunarodna naučna konferencija "Ekonomija integracija"*. Tuzla, Bosna i Hercegovina
16. Šimleša, D., Bušljeta Tonković, A. i Puđak, J. (2016). Društveno poduzetništvo u Hrvatskoj: od prepoznavanja do primjene. *Revija za sociologiju*, 46(3), 271–295.
17. Škrčić, M. i Mikić, M. (2007). O socijalnom poduzetništvu u svijetu i u Republici Hrvatskoj. *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, 5(1), 153–163.
18. Taekwondo klub Čigra. Preuzeto s: <https://www.taekwondo-cigra.hr/> (10.9.2020.)
19. Terjesen, S., Lepoure, J., Justo, R. i Bosma, N. (2009). *Global Entrepreneurship Monitor Report on Social Entrepreneurship*. Global Entrepreneurship Research Association (GERA)
20. Udruga Poduzetni. Preuzeto s: <http://www.udruga-poduzetni.hr/> (13.9.2020.)
21. Vidović, D. (2012). *Socijalno poduzetništvo u Hrvatskoj* (doktorska disertacija). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
22. Zrilić, N., i Širola, D. (2014). Socijalno poduzetništvo—nova mogućnost zapošljavanja mladih u Hrvatskoj. *Zbornik veleučilišta u Rijeci*, 2(1), 59–76.
23. Zubić, M. (2015). *Razvoj socijalnog poduzetništva u Republici Hrvatskoj* (diplomski rad). Zagreb: Filozofski fakultet u Zagrebu